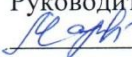

Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
«Санагинская средняя общеобразовательная школа»

«Рассмотрено»

Руководитель МО
 Мархаева Т.Х./
ФИО

Протокол № 1 от «24»
августа 2017 г.

«Согласовано»

Заместитель директора
по УВР МАОУ «Санагинская
СОШ» Доржиева Н.В./
ФИО

«25» августа 2017 г.

«Утверждено»

Директор МАОУ
«Санагинская СОШ»
 Бандеева И.В./
ФИО

Приказ № 15 от «28» августа 2017 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: бурятская литература

Класс: 8

Учитель: Мархаева Т.Х.

Категория: высшая

Стаж: 29

1. Тайлбари бэшэг

Тус хүдэлмэри хадаа 1312 дугаар 2004 оной мартын 9 Россиин Федерациин Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 889 дугаар 2010 оной августын 30 хубилагдаһан Хуралсалай министерствын тогтоолнууд, 1089 дугаар 2004 оной мартын 5-най Хуралсалай министерствын захиралта дээрэ үндэхэлжэ зохоогдоһон, творческоор хэрэглэхэ гэхэн удхатайгаар байгуулагдаһан туршалгын программа баримталан, 8-дахи класста ажалай программа зохоогдобо. Ц.Б. Бадмацыренова, К.Н. Гармаева Б.Ш. Ширапова авторнуудай хоёр хубиһаа бүридэхэн ном-хрестомати хэрэглэгдээ.Неделидэ 1 саг хараалагдана.

Гэхэтэй хамта арадай аман зохоол аман үгын, уран хайханай литература бэшэмэл үгын искусство, тиимэхэ уран зохоол зохооходоо уран хурса, шэмэг удхатай үгэ гол түлэб аргуудай нэгэн болоно.

Нүгөө талаһаа, уран зохоол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохоогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохоолой, уран хайханай литературы үндэхэн боложо хэрэглэгдэдэг. Уран зохоолшо бодото байдал дээрэ үндэхэлжэ, тэрэниие нажаажэ, ухаан бодолойног хүсөөр, ханаагаараа тэрэниие уран гое болгожо, ном соогоо уран хайханаар, гоеор зохоогдоһон байдал бии болгодог, энэ байдалын үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг гэжэ хурагшадта ойлгуулха шухала.

Уран хайханай литература гү, али уран зохоол шудалан үзэлгын **гол зорилгонууд** гэбэл:

- уран хайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидаралда тусхай хуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран хайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгынтусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;
- уран зохоол уншаха дуратай болгохо, гое хайханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- хурагшад уран хайханай зохоол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ хураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран хайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзгыгөөр ба өөрынгөө ажамидаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула литературы теоридо онсо анхаралаа хандуулан, хурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо.

Энэ программа баазова теоретико-литературна ойлгосонууд дээрэ үндэхэлжэ, тэдэниие **гол принцип** болгон байгуулагдаа. 8-дахи класста уран зохоол ба ёһо заншал гэжэ теоретико-литературна ойлгосо онсологдоо. Энэ ойлгосо үгэлгэ хадаа тематическа, хронологическа болон историко-литературна принципүүдтэ нэмэринь болоно.

8-дахи класста литература үзэлгын гол шэглэл иимэ: уран хайханай литературые үгын искусство гэжэ шэнжэлэн үзэлгэ.

Хурагшадые литература үзэлгын талаар хургахын тула иимэ зорилго табигдана: эстетическэ анализ хэжэ хуралга.

Арадай аман зохоолнуудгүйгөөр литературы асуудалнууд, илангаяа уран хайханай ёһо заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёһо заншалнууд г.м. хүсэд хайнаар ойлгогдохогүй..

Туд программа бээлүүлхэдэ, ойлгожо абаһан **мэдэсыень шалгахандаа** коммуникативно-творческо ажалнуудые үнгэргэхэ: творческо(зохеон байгуулгын) мастерской, практикум, даабари, шэлэжэ абаһан зохоолоо бээ даагаад анализ хэлгэ, дүн гаргалгын уншагшадтай конференци г.м.

Бээлүүлхэ болзор ба шата – 2017/2018 хуралсалай он, 8 класс

2. Учебно-тематическа түсэблэлгэ

№	Темэнүүд	Үгтэһэн саг	Хэшээлэй янзанууд		Шалгалтын онол арганууд
			теори	практика	
1	Оролто хэшээл	1	1		
1	Арадай аман зохеол ба тэрэнэй жанрнууд.	10	5	4	1
2	Монголой нюуса тобшо	2	1	1	
	Замай тэмдэглэлнүүд	2	1	1	
3	Буддын шажанай зохеолнууд ба тэдэнэй заншалнууд	1	1		
4	20-дохи зуун жэлэй эхинэй буряад литература	5	3	1	1
	Поэт-реформатор	2	1	1	
5	Романтическа ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ	3	2	1	
6	Реалистическэ ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ	2	1	1	
7	Гушаад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын буряад литература	2	1	1	
8	Буряад сонет	2	1	1	
9	Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур	2	2		
10	Арадай аман зохеолой заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ	1	1		
	Хамта	35	21	12	2

3. Сэдэбүүдэй гаршаг

1. Оролто хэшээл

Арадай аман зохеолой уран найханай заншал

1. Мифүүд
2. Домогууд
3. Дуунууд
4. Онъһон ба хошоо үгэнүүд
5. Үрээлнүүд
6. Таабаринууд
7. Ульгэрнүүд. Абай-Гэсэр хүбүүн

Буряад арадай 18-19 зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд ба тэдэнэй уран найханай заншалнууд.

Монголой нюуса тобшо

Замай тэмдэглэлнүүд

Буддын шажанай зохеолнууд ба тэдэнэй заншалнууд

Э.Дугаров. Будда Шакьямуни

20-дохи зуун жэлэй эхинэй буряад литература

Д-Р.Намжилон. Хаарташан

Б.Б.Барадин. Сэнгэ баабай

Буряад-монголой уг гарбалай домог (шүлэг)

Поэт – реформатор

Д.Дашинимаев. Тоеон. Туг.

12. Романтическа ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ

Солбонэ Туяа. М.Н.Богдановай дурасхаалда; Энэл даа түрэхэн таламни; Ангар.

Ч.Цыдендамбаев. Концерт (хөөрөөн)

Д.Д.Ж.Мункоев. Таладаа гараб (поэмэ)

13. Реалистическэ ёһо заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ

Реализм. Ц.Дондубон. Хиртэхэн нара.

14. Гушаад онуудай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын буряад литература

Ким Цыденов. Хээрэ.

Ц. Галанов. Эсэгийн хүбүүн.

Ц-Д.Дондогой. Эхэ тухай поэмэ.

15. Буряад сонет

М.Самбуев. Аласай замда юрөөнэб.

16. Хүн түрэлтэн, уг гарбал, уг изагуур

Л.Тапхаев. Угай түүхэ

А.Лыгденов. Үншэн. Нюдэнэй аршаан. (рассказууд)

17. Арадай аман зохеолой заншалые буряад литературада хэрэглэлгэ

Д.Н.Сультимов. Амиды Зула

4.Нурагшатай мэдэсэ, шадабарида табигдаха гол эрилтэнүүд

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохеолойнгоо автор тухай, номой нэрэй удха тайлбарилга;
- уран зохеолшоной намтарһаа тон шухала мэдээнүүдые;
- уран зохеолнуудай текстнүүдые;
- шудалан үзэжэ байһан зохеолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохеол сохи шухала үйлэнүүдые мэдэхэһээ гадна , тэдэнэй хоорондохи харилсаа холбоонуудые, типическэ удха шанар;
- уран зохеол бэшэхэ гол шухала аргууд, зураглалай янзанууд, зохеолой темэ, идея, гол удха, уран зохеолой геройнууд, сюжет г.м. литературна теориһоо ойлгосонуудые;
- байгуулгын (композициин) шухала онсо янзануудые, хэлэнэй зураглан тодорхойлохо арга хэрэгсэлнүүдые;
- программын эрилтын ёһоор сээжэлдэһэн шүлэгүүдые, эпическэ зохеолой хэһэгүүдые;
- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэһэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдые г.м.

Нурагшад гол түлэб нимэ юумэнүүдые хэжэ шадаха ёһотой:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглаһан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юумэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтаганаанье, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идеяг болоод уран найханай талыг харуулалгада сюжетдэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниинь хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ орео түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһыг хараадаа абан, нурагша бүхэнэй, бүхы нурагшатай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө ханамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, литературна-критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, сонохол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зөхеолоор гү, али хэдэн зохеолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохеолго, тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохеожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохеолго бэшэжэ;
- литературын асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа;

- бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али һанамжа бэшэжэ г.м.

5. Нуралсалай методическа хэрэгсэлнүүд

1. Ц.Б.Бадмацыренова, К.Н.Гармаева, Б.Ш.Ширапова «Буряад литература», 2 хубитай, Улаан –Үдэ, 2013 он
2. Буряад литература: хрестомати.8 класс.- У-Ү.,Бэлиг, 1992
3. Буряад хэлэ, литература заалгын зарим асуудалнууд болон ерээдүйн хараа бодолнууд. – У-Ү, 2008
4. Буряад нургуулиин программа. Буряад литература 5-11 классууд.
5. У-Ү, 2009
6. Б.Б.Батоев. Уран зохеолнууды 5-11 классуудта зааха тухай. У-Ү, 2002
7. Большие Ханы Золотого рода Великого Тэмучин-Чингис хана. 2006
8. Г. Ба Ц. Чимитовүүд. Үльгэрэй далай.-2006
9. Л.Д.Тапхаев. Угай түүхэ. 1984
10. М.Ж.Самбуев. Зуун дуун. – 1990
11. Х. Дармаева. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003
12. Ц. Дон. Зохеолнууд. – 1988
13. О.Б.Бадмаева. Мүнөө үеын хэшээл, 2010 он

6. Хэрэглэхэ литература

1. Ц.Б.Бадмацыренова, К.Н.Гармаева, Б.Ш.Ширапова «Буряад литература», 2 хубитай, Улаан –Үдэ, 2013 он
2. Буряад литература: хрестомати.8 класс.- У-Ү.,Бэлиг, 1992
3. Большие Ханы Золотого рода Великого Тэмучин-Чингис хана. 2006
- 4.Л.Д. Тапхаев. Угай түүхэ. 1984
- 5.Х.Д.Дампилова. Буряад литератураар тестнүүд. – У-Ү, 2003

Хабсаргалта 1

Нуралсалай сэдэбүүдэй түсэб

№	Үзэхэ хуBINууд болон сэдэбүүд	ҮгтэҺэ н саг	Тэрэнэй тоодо		
			хэшээл нүүд	Практическа ажалнууд	шалгалтын ажалнууд
1.	Оролто хэшээл	1	1		
2	Арадай аман зохеол ба тэрэнэй жанрнууд	1		1	
3	Домогууд	1	1		
4	Дуунууд	1		1	
5	Онһон хошоо үгэнүүд. Үрээлнүүд	1	1		
6	Таабаринууд	1	1		
7	Үльгэрнүүд.	1	1		
8-11	Абай-Гэсэр хүбүүн	4	1	2	1
12-13	Монголой нюуса тобшо	2	1	1	
14-15	Замай тэмдэглэлнүүд	2	1	1	
16	Э.Дугаров. Будда Шакьямуни	1		1	
17	Д-Р.Намжилон. Хаарташан	1	1		
18-20	Б.Б.Барадин. Сэнгэ баабай	3	1	1	1
21	Буряад-монголой уг гарбалай домог	1	1		
22	Д.Дашинимаев. Тоеон.	1	1		
23	Дашинимаев. Туг.	1		1	
24-25	Солбонэ Туяа. М.Н.Богдановай дурасхаалда; Энэл даа түрэнэн таламни	2	1	1	
26	Ч.Цыдендамбаев. Концерт	1	1		
27	Д.Д.Ж.Мункоев. Таладаа гарабаб (поэмэ)	1	1		
28-29	Реализм. Ц.Дондубон. Хиртэнэн нара.	2	1	1	
30	Ким Цыденов. Хээрэ. Ц. Галанов. Эсэгын хүбүүн. Ц-Д.Дондогой. Эхэ тухай поэмэ.	1	1		
31-32	М.Самбуев. Аласай замда юрөөнэб.	2	1	1	
33	Л.Тапхаев. Угай түүхэ	1	1		
34	А.Лыгденов. Үншэн. Нюдэнэй аршаан	1	1		

35	Д.Н.Сультимов. Амиды Зула	1	1		
	Хамта	35	21	12	2